

Improving the military training of Combat Medics in the Nazaja Training and Health Center

Mohammad esmaeil Hatami ^{1✉} | Ebrahim Ejabi ²

1-Department of Management, Faculty of War, AJA Command and Staff University, Tehran, Iran. **Email:** mhatami070@gmail.com

2-Associate Professor, Department of Futures Studies, Faculty of Social Sciences, AJA Command and Staff University, Tehran, Iran. **Email:** e.ejabi@casu.ac.ir

---

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received

13 August 2024

Received in revised form

10 October 2024

Accepted

09 January 2025

Published online

19 February 2025

Keywords: Health,

Medical,

Environment,

Training, Military

Objective: This article was carried out with the purpose of explaining how to improve the military training of paramedics at the Nezaja Health Training Center.

Method: The type of applied research, descriptive research method, and quantitative and qualitative (mixed) analysis method were selected, and the data collection method was field and library. In the qualitative method (content analysis), the stages of classification, processing, and judgment were used, and in the quantitative method, descriptive statistics (calculation of the mean, variance, coefficient of variation) and inferential statistics (chi-square test) were used. The statistical population of this study included all military training experts of the Nazaja Training and Treatment Center and commanders of health and medical units in Nazaja. Using the Cochran formula, a sample size of 70 people was selected from the statistical population using simple random sampling.

Findings: After qualitative analysis, three general components were identified regarding the educational environment dimension, and the impact of these components on current and future threats was evaluated.

Results: The Chi-square test analysis revealed that the components of standardization of the educational environment, educational aids and appropriate library facilities with high agreement coefficients (ranging from 0.6891 to 0.7441) have a significant impact on both current and future threats. These impacts were statistically confirmed.

Cite this article: hatami, M. and ejabi, E. (2025). Improving the military training of paramedics in Nazaja Training and Health Center. *War Studies*, 6(23), 77-101.

DOI: 10.22034/qjws.2025.2038288.1235

Publisher: Command and Staff University

ارتقاء آموزش‌های نظامی امدادگران رزم مرکز آموزش و بهداشت و درمان نزاجا

محمد اسماعیل حاتمی^۱ | ابراهیم ایجایی^۲

۱- گروه مدیریت، دانشکده جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران. رایانامه: mhatami070@gmail.com

۲- دانشیار گروه آینده‌پژوهی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران. رایانامه:

e.ejabi@casu.ac.ir

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:	هدف: این مقاله با هدف تبیین چگونگی ارتقای آموزش نظامی امدادگران رزم در مرکز آموزشی بهداشت و درمان نزاجا انجام شد.
مقاله پژوهشی	روش: نوع تحقیق کاربردی، روش تحقیق توصیفی و روش تجزیه و تحلیل کمی و کیفی (آمیخته) انتخاب شد و روش جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی و کتابخانه‌ای بود. در روش کیفی (تحلیل محتوی) مراحل دسته‌بندی، پردازش و قضاوت و در روش کمی از آمار توصیفی (محاسبه میانگین، واریانس، ضریب تغییرات) و آمار استنباطی (آزمون کای - دو) استفاده شد. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی کارشناسان آموزش نظامی مرکز آموزش و درمان نزاجا و فرماندهان واحدهای بهداشتی و درمانی در نزاجا بوده است که با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۷۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده از جامعه آماری انتخاب شد.
تاریخ دریافت:	۱۴۰۳/۰۵/۲۳
تاریخ بازنگری:	۱۴۰۳/۰۷/۱۹
تاریخ پذیرش:	۱۴۰۳/۱۰/۲۰
تاریخ انتشار:	۱۴۰۳/۱۲/۰۱
کلیدواژه‌ها:	یافته‌ها: پس از تجزیه و تحلیل کیفی، در خصوص بُعد محیط آموزشی تعداد سه مؤلفه کلی شناسایی شد که تأثیر این مؤلفه‌ها بر تهدیدات حال حاضر و تهدیدات آینده مورد ارزیابی قرار گرفت.
بهداشت، درمان، محیط، آموزش، نظامی	نتایج: تحلیل آزمون کای - دو نشان داد که مؤلفه‌های استانداردسازی محیط آموزش، وسایل کمک آموزشی و کتابخانه مناسب با ضرایب توافقی بالا (بین ۰/۶۸۹۱ تا ۰/۷۴۴۱) تأثیر معناداری بر تهدیدات حال حاضر و آینده دارند. این تأثیرات به‌طور آماری تأیید شد.

استناد: حاتمی، محمداسماعیل و ایجایی، ابراهیم (۱۴۰۳). ارتقاء آموزش‌های نظامی امدادگران رزم مرکز آموزش و بهداشت و درمان نزاجا. فصلنامه مطالعات جنگ، ۶(۲۳)، ۷۷-۱۰۱.

DOI: 10.22034/qjws.2025.2038288.1235

ناشر: دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

مقدمه:

آموزش و فراگیری علوم و مهارت‌های تخصصی به‌عنوان یک ضرورت اجتماعی حائز اهمیت است و انسان‌ها از طریق آموزش می‌توانند توانایی‌های خود را شکوفا کنند. حفظ امنیت کشور در برابر تهدیدات و پیشرفت در سیستم جنگ‌افزارها نیازمند تطابق روش‌های آموزشی با تغییرات تاکتیکی و تکنیکی جنگی است. در جنگ‌های جدید، وضعیت بهداشت و درمان تغییر کرده و نیاز به درمان فوری مجروحین در میدان جنگ افزایش یافته است (شیخ، ۱۳۹۸: ۱-۲). خدمات بهداشتی در نبردهای کلاسیک با نبردهای جدید متفاوت است. در شرایط جنگ مدرن، امدادگران باید علاوه بر ارائه خدمات درمانی، توانایی مبارزه با دشمن را نیز داشته باشند. به دلیل محدودیت‌های حرکتی و استفاده از سلاح‌های پیشرفته، تعداد مصدومان افزایش می‌یابد؛ بنابراین آمادگی و واکنش سریع در مواجهه با بحران‌های نظامی و به‌کارگیری توان درمانی یگان‌های بهداشت و درمان بسیار حائز اهمیت است تا روحیه و توان رزمی نیروها حفظ شود. امدادگران باید آموزش‌های نظامی لازم را دریافت کنند تا در مواقع ضروری بتوانند همزمان به درمان و دفاع بپردازند (رضائی، ۱۳۹۸: ۷۲).

نیروی انسانی کیفی و کارآمد در ارتش جمهوری اسلامی ایران اهمیت بالایی دارد، به‌ویژه در شرایط حساس کنونی که کشور با تهدیدات مختلف مواجه است. اگر آموزش‌های نظامی امدادگران به لحاظ کیفیت و کمیت و همچنین نقاط ضعف بررسی و به تغییر شیوه جنگ‌ها تطبیق داده نشود، خدمات درمانی در میدان جنگ با مشکلاتی مواجه خواهد شد که می‌تواند به افزایش تلفات انسانی و کاهش روحیه و آمادگی رزمی یگان‌ها منجر شود (افخمی، ۱۳۹۵: ۶). آموزش‌های امدادگران رزم مرکز آموزش بهداشت و درمان نزاجا شامل دروس تخصصی، عمومی و نظامی است که برای جنگ کلاسیک طراحی شده و در مدت هجده ماه اجرا می‌شود. با تغییر ماهیت جنگ‌ها، نیاز به انجام اقدامات درمانی در محل نبرد و همزمان با مبارزه با دشمن احساس می‌شود. این تغییرات موجب ضرورت اصلاح آموزش‌های نظامی و عملکرد نیروهای امدادی شده است، زیرا آموزش‌های کنونی به سبک قدیمی ارائه می‌شود و در شرایط بحرانی کارایی لازم را ندارد. بررسی بازخوردهای آموزشی نشان می‌دهد که آموزش‌های رزم در زمینه‌های ویژه، مخابرات، سایبری و پدافند غیرعامل ناکافی است؛ لذا ارتقای کیفیت آموزش امدادگران رزم به‌ویژه در دهه اخیر بسیار

حائز اهمیت است و محققان در تلاش‌اند تا با استفاده از روش‌های علمی، به بهبود این آموزش‌ها بپردازند (رضائی، ۱۳۹۸: ۷۳).

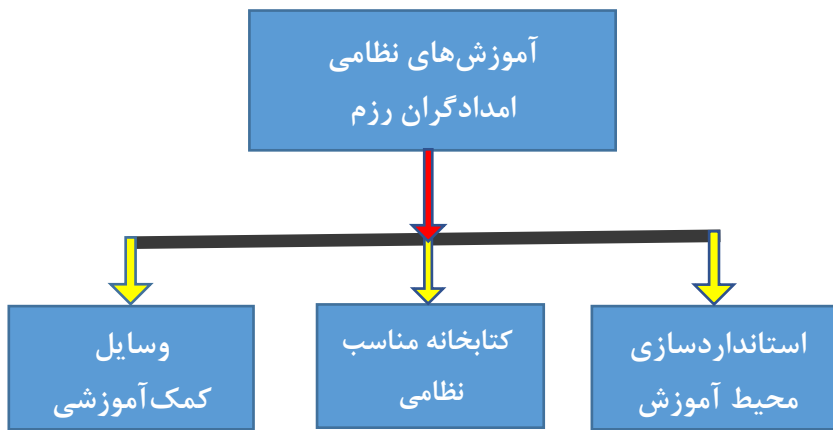
این پژوهش به شناسایی سامانه‌های آموزشی و راهکارهای مناسب برای بهبود کیفیت آموزش نظامی امدادگران در مرکز آموزش بهداشت و درمان نذاجا پرداخته و هدف آن تسهیل دستیابی به اهداف آموزشی است؛ بنابراین هدف اصلی این پژوهش تبیین روش‌های ارتقای آموزش‌های نظامی امدادگران رزم در مرکز آموزش و بهداشت و درمان نذاجا است.

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

مبانی نظری:

ژائو بینگ فو نظریه‌پرداز عرصه طب رزم ضمن پرداختن به اهمیت طب نظامی در زمان جنگ و صلح پس از بررسی جراحی نظامی و طب داخلی به تأثیرات فناوری‌های جدید و سلاح‌های مدرن بر آسیب‌ها و کاربرد طب نظامی در تجسس و نجات غیرنظامی تأکید کرده است. وی لزوم ترکیب فناوری نوین و طب سنتی را در این حوزه و اهمیت سیاست‌گذاری برای توسعه علمی طب نظامی مورد توجه قرار داده است. علاوه بر این، خواستار تکیه بر منابع ملی و جذب (رضائی، ۱۳۹۸: ۷۴) متخصصان نظامی و غیرنظامی برای گسترش تحقیقات و توسعه طب نظامی شده است (رضائی، ۱۳۹۸: ۷۵). او در هر شکوویچ در خصوص «رهبری اثربخش پزشکی در مواقع اضطراری»، اهمیت طراحی راهبردی برای رهبری پزشکی تأکید می‌کند و در مدل جامع خود به مهارت‌های اساسی رهبری برای شرایط عادی و اضطراری و مهارت‌های ویژه برای مدیریت موقعیت‌های اضطراری تأکید کرده و این مهارت‌ها را ابزاری کلیدی برای رهبری مؤثر در شرایط بحرانی می‌داند (همان، ۷۵) و آموزش تخصصی امدادگران رزم یکی از ارکان اصلی موفقیت عملیات امدادی در جنگ‌ها است. این آموزش‌ها شامل احیای قلبی، ریوی، کنترل خونریزی، مدیریت شکستگی‌ها و مراقبت‌های اولیه در محیط‌های دشوار است (Ellerton et al, 2011). امدادگران رزم به دلیل مواجهه با شرایط بحرانی، در معرض استرس شدید و اختلالات روانی قرار دارند. برنامه‌های پشتیبانی روان‌شناختی و آموزش مدیریت استرس برای حفظ کارایی آن‌ها ضروری است (Hoge et al, 2004). همچنین دکتر مرضیه

قاسمی و دکتر مهدی عابدینی (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «ارائه راهکار اجرای تله‌مدیسین در مناطق عملیاتی» به ضرورت استفاده از فناوری در امداد رسانی و درمان در مناطق عملیاتی و حوادث غیرمترقبه اشاره کردند. به دلیل ماهیت الکترونیکی جنگ‌های امروزی، درمان سنتی کارآمد نیست. اجرای تله‌مدیسین علاوه بر تسریع امداد رسانی، شانس پیروزی را افزایش می‌دهد. برای این طرح، ایجاد محل استقرار مناسب، نصب تجهیزات سبک و قابل حمل و استفاده از مهندسان اطلاعات برای انتقال امن داده‌ها ضروری است. (رضائی، ۱۳۹۸: ۷۳)

ادبیات پژوهش:

آموزش در جهان: نظم آموزشی در جوامع کنونی با تفکیک و تقسیمات گسترده‌تر و پیچیده‌تری به انواع سازمان‌های آموزشی تقسیم شده است. در این شرایط، تربیت و آموزش اجباری است و تقریباً کلیه کودکان به آموزشگاه‌های ابتدایی راه می‌یابند. عده کثیری از آن‌ها به دوره راهنمایی وارد می‌شوند، سپس بسیاری از آنان یا به آموزشگاه‌های متوسط نظری و یا به آموزشگاه‌های متوسط فنی و حرفه‌ای راه پیدا می‌کنند.

بالاخره در ادامه تحصیلات متوسطه برای هر دو گروه، امکانات ادامه تحصیل در مراحل مختلف آموزش عالی در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری فراهم است و معمولاً افراد زنده و شایسته به طی این مدارج تحصیلی نائل می‌شوند. در حال حاضر در اغلب کشورها نظام تربیت و آموزش یکی از سازمان‌های بزرگ و پیچیده محسوب

می‌شود که بزرگی و پیچیدگی آن به میزان پیشرفت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و فنی هر کشور بستگی دارد. هرچه جامعه پیشرفته‌تر باشد به همان اندازه تربیت و آموزش رسمی در آن نقشی مهم‌تر و پیچیده‌تر بر عهده داشته و سازمان‌های آن گسترده‌تر و متنوع‌تر و تعداد کارکنان آن افزون‌تر است (شکوهی، ۱۳۹۴: ۴۲).

تعریف آموزش: آموزش عامل اساسی تعالی و پیشرفت انسان‌ها در زندگی است که وجود آن برای جامعه بشری به لحاظ اهمیتی که دارد، غیرقابل انکار است. صاحب‌نظران هرکدام تعریفی از آموزش ارائه داده‌اند که در زیر به چند مورد اشاره می‌کنیم. در فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات مدیریت و سازمان، آموزش را فرایندی تعریف می‌کنند که در جهت کسب توانایی و مهارت صورت گرفته و محدودتر از واژه تعلیم و تربیت است یا به عبارتی فرایندی است که موجب تغییراتی در جهت پیشرفت و اصلاح رفتارهای فرد می‌شود. آموزش شکاف بین آنچه را که فرد می‌تواند انجام دهد و آنچه باید بتواند انجام دهد را پر می‌کند (۱۹۸، ۱۹۹۹، Armstrony).

آموزش فرایندی برنامه‌ریزی شده برای افزایش مهارت، دانش و تغییر نگرش افراد است که به انتقال دانش و میراث فرهنگی می‌پردازد (Gardon, 2002). پیامبر اسلام (ص) علم را رهبر رفتار انسان می‌دانند و تأکید دارند که رفتار از علم الهام می‌گیرد. امیرالمؤمنین (ع) نیز علم را سرمایه‌ای ماندگار و نیرویی برای رسیدن به سعادت و بهشت جاوید توصیف می‌کنند. هدف استراتژیک آموزش نوین، چهارچوب و پایه‌های اصلی در پی‌ریزی مختصات این نظام جامع آموزشی از طریق اقدامات مشخص، منسجم و پیگیر در زمینه‌های زیر امکان تحقق خواهد داشت:

۱- تجزیه و تحلیل ویژگی‌های موجود نظام‌های آموزش کشورها و تعیین نقاط تاریک و روشن آن‌ها.

۲- انجام اصلاحات بنیادین و ریشه‌ای در ساختار نظام‌های آموزشی کلیه جوامع با بهره‌گیری از یافته‌های تحقیقاتی و آخرین دستاوردهای علمی و فنی.

۳- فروپاشی بقایای نظام‌های طبقاتی آموزش در کلیه نقاط و عمومیت بخشیدن به امر آموزش و همگانی کردن آن در عرصه جهانی.

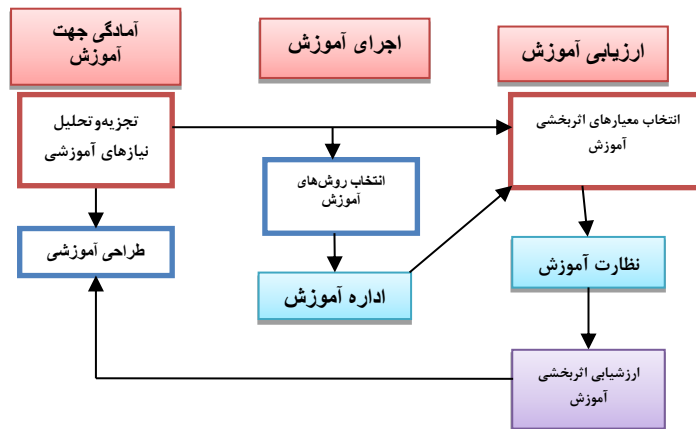
۴- پایه‌ریزی پروسه نوآوری‌های گوناگون، بهره‌گیری از کلیه امکانات مادی و معنوی در عرصه ملی و بین‌المللی و سرانجام حرکت به سمت آماج‌های نوین آموزش. (تافلر، ۱۳۸۲: ۱۴۹)

فرایند آموزش: فرایند آموزش شامل سه مرحله اساسی است:

مرحله اول (آمادگی و پذیرش): این فرایند با آمادگی و پذیرش کارکنان جهت آموزش شروع می‌شود. موقعیت کارکنان و مشاغل و مأموریت سازمان به‌طور کلی با دقت خاصی تجزیه و تحلیل می‌شود و بر اساس آن، نیاز به آموزش و نوع آموزش جهت برآوردن نیازهای فردی و سازمانی و اجتماعی طراحی می‌گردد.

مرحله دوم (اجرا): در این مرحله روش‌های آموزشی انتخاب شده و امر آموزش هدایت می‌شود.

مرحله سوم (ارزیابی): اغلب سازمان به‌طور روزانه مورد مطالعه و رسیدگی قرار می‌گیرد و ارزیابی می‌شود و معیارهای سنجش آموزش انتخاب می‌گردد و آموزش به‌طور دقیقی نظارت می‌شود تا مطمئن شوند که بر اساس برنامه‌ریزی انجام‌شده به‌پیش می‌رود و نهایتاً تغییرات در دانش، مهارت و عملکرد کارکنان اندازه‌گیری می‌شود و اثربخشی آموزش مشخص می‌گردد. این اطلاعات همچنین می‌تواند برای تجزیه و تحلیل نیازهای آموزشی در آینده به‌کار رود و فرایند آموزشی مجدداً شروع شود (محمور، ۱۳۷۴: ۱۶۵).

نمودار ۱: فرایند آموزش طب رزمی

اهداف تربیت و آموزش نیروهای مسلح

تربیت نیروی انسانی ممتاز و متعالی، دارای بینش و نگرش عمیق اعتقادی، سیاسی، امنیتی، اخلاقی و فرهنگی و منش سربازی، دانش دفاعی روز و مهارت لازم به‌عنوان فرمانده، مدیر، مربی، متخصص و کارآمد برای صیانت از خود و انجام بهینه وظایف و قابلیت‌های پژوهشی.

- دستیابی به سطح برتر علوم و فنون نظامی - انتظامی و قابلیت‌های پژوهشی.
- شکوفایی استعدادها و توسعه خلاقیت‌ها
- دستیابی به سطح مطلوب آمادگی جسمانی و روانی کارکنان
- توسعه بینش، دانش و مهارت دفاعی - امنیتی مردم (نظام جامع تربیت و آموزش نیروهای مسلح، ۱۳۹۲: ۲۵).

اهداف آموزشی نیروهای مسلح

- ایجاد و توسعه قابلیت کارکنان نیروهای مسلح در جهت تعالی، صیانت از خود و آمادگی برای انجام بهینه تکالیف و مأموریت‌های محوله.
- اعتلا و شکوفایی منش سربازی کارکنان نیروهای مسلح با توسعه و تعمیق بینش و نگرش اعتقادی، سیاسی، امنیتی، اخلاقی و فرهنگی.
- توسعه علوم و فنون نظامی و قابلیت‌های پژوهشی در نیروهای مسلح.
- توسعه خلاقیت‌ها و شکوفایی استعداد کارکنان نیروهای مسلح.
- ارتقای توان جسمی و روحی و افزایش سعه‌صدر و تحمل شدايد در کارکنان ن.م (منصوری، ۱۳۹۳: ۱۴۹).

آموزش در آینده:

تافلر در کتاب «جابه‌جایی در قدرت» بر این باور است که در آینده قدرت از آن دانایی و معرفت خواهد بود. در دوران انقلاب صنعتی، قدرت در سرمایه و ثروت متمرکز بود، اما در هزاره سوم قدرت اصلی به دانایی تعلق دارد. او معتقد است که ابرقدرت‌های آینده نه از طریق زور و ثروت، بلکه از طریق دانایی شکل خواهند گرفت. دانایی انعطاف‌ناپذیر و

فناناپذیر است و هر کس که بیشتر از آن برخوردار باشد، شایستگی بیشتری برای قدرت خواهد داشت؛ بنابراین نظام آموزشی باید در راستای توانمندسازی کارکنان باشد تا به توانمندی سازمان و جامعه کمک کند. (تافلر، ۱۳۸۱: ۸۵).

تغییرات سریع اقتصادی و پیشرفت‌های فناوری باعث شده که سازمان‌ها به‌طور مداوم دچار تحول شوند و وظایف آن‌ها پیچیده‌تر و فنی‌تر گردد. سازمان‌ها به کارکنانی نیاز دارند که قادر به انجام وظایف پیچیده باشند و کارکنان نیز خواهان مشاغلی با فرصت رشد حرفه‌ای بیشتر هستند. آموزش در این فرایند اهمیت زیادی دارد و برخی معتقدند که مدیریت معادل آموزش است. آموزش نه تنها برای منافع فردی بلکه برای منافع سازمانی نیز ضروری است. تافلر نیز آموزش را مهم‌ترین فعالیت در زندگی آینده می‌داند و معتقد است که تنها راه مقابله با تغییرات، پرورش و توانمندسازی انسان‌ها است. (تافلر، ۱۳۸۱: ۸۵). از چالش‌های نقش مدیریت آموزشی در بخش مراکز آموزشی می‌توان گفت فقدان توانایی در سه مهارت فنی، انسانی و ادراکی و ناکافی بودن بصیرت.

پزشکی نظامی: پزشکی نظامی علمی است که به بیماری‌ها و آسیب‌هایی می‌پردازد که در جریان عملیات نظامی ایجاد می‌شود. همچنین شکل‌های خاصی از سازماندهی را در برمی‌گیرد که برای ارائه پشتیبانی پزشکی به نیروهای نظامی و انتقال و درمان سریع بیماران در طول نبرد پدید آمده‌اند. امروزه نیروهای نظامی نیازمند پشتیبانی پیوسته پزشکی از کمک‌های اولیه به سربازان خط مقدم تا بیمارستان‌های پیشرفته در خاک خودی هستند. در این زنجیره پیوسته هرچه بیمار یا مجروح به عقب منتقل می‌شود مراقبت‌ها به تدریج پیشرفته‌تر می‌شود. پزشکی نظامی با نزدیک آوردن امکانات ارائه انواع مراقبت‌های خاص لازم برای آسیب‌های جنگی به مجاورت منطقه نبرد امید زنده مانده و بهبودی را تا حد امکان افزایش می‌دهد (کشاورز، ۱۳۸۰: ۶).

طب رزمی: طب رزمی شاخه‌ای از پزشکی نظامی است که به امداد و درمان جراحات و بیماری‌های رزمندگان در میدان نبرد می‌پردازد (نامجوی نیک، ۱۳۸۹: ۲۱).

نگاهی به تاریخچه بهیاری در رزم با مرور تجارب جهانی:

جدول ۱: تاریخچه بهیاری

منبع	تغییرات ایجادشده	دوره زمانی	ردیف
(عباسی و همکاران، ۱۳۹۵).	اما قدیمی‌ترین زمانی که فکر کمک به زخمیان جنگی مطرح شد در همین زمان بود. او به پزشکان امر کرد تا در هنگام جنگ نسبت به زخمی‌های دشمن مانند مجروحین ایرانی رفتار کنند و از آن‌ها پرستاری نمایند.	پادشاهی داریوش هخامنشی	۱
(عباسی و همکاران، ۱۳۹۵).	جرقه ظهور امدادگری رزم آن‌طور که ما امروزه آن را می‌شناسیم به معنای دیگری بازمی‌گردد (Vaux, 2001:1).	یک پدیده مدرن، قرن ۱۸ الی ۱۹ میلادی	۲
(آوری، پیترو، کاویل همیلی و چارلز ملویل، ۱۳۸۸).	در زمان زمامداری قاجاریه، در مشهد بیماری وبا همه‌گیر شد. این اولین باری است که نیروهای ارتش به فقدان پزشک و پزشک‌یار در قشون نظام پی می‌برند.	پیشینه طب و بهیاری نظامی در ایران	۳
(شهری، ۱۳۶۴)	افتتاح معین پزشکی قشون، تحت امر مدرسه نظام کل	۱۳۰۹ تا ۱۳۲۰	۴
(عباسی، ۱۳۹۵).	آموزشگاه پزشکیاری تحت امر دانشگاه افسری	۱۳۲۱ تا ۱۳۳۲	۵
(عباسی، ۱۳۹۵).	آموزشگاه بهداری تحت امر مرکز آموزش پشتیبانی	۱۳۳۲ تا ۱۳۴۴	۶
(نامجونیک، ۱۳۸۹:۱۲۰۷)	مرکز آموزش بهداری تحت امر اداره بهداری نیروی زمینی	۱۳۴۴ تا ۱۳۵۷	۷
(عباسی، ۱۳۹۵:۷۳).	دوران تحول مرکز آموزش بهداری تحت امر اداره بهداری نیروی زمینی	۱۳۸۲-۱۳۹۴	۸

نیاز آموزشی:

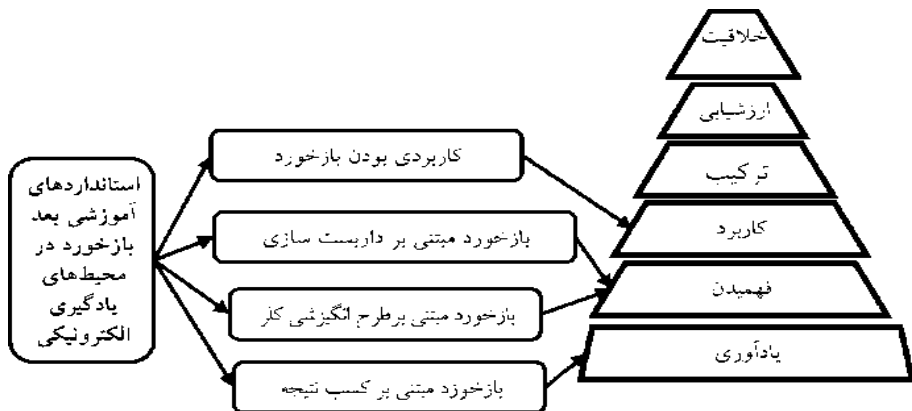
نیازسنجی فرایندی نظام‌یافته است که برای تعیین اولویت‌ها و تصمیم‌گیری در برنامه‌ریزی و اجرای عملیات طراحی شده است. این فرایند شکاف‌های بین شرایط موجود و مطلوب را شناسایی و اولویت‌بندی می‌کند. تغییرات مطلوب شامل ارتقای دانش، مهارت و رفتار افراد است تا بتوانند وظایف شغلی خود را به‌طور مطلوب و طبق استانداردها انجام دهند. محتوای آموزشی نیز مجموعه‌ای از عکس‌ها، متن‌ها و پویانمایی‌های صوتی و تصویری است که به کمک تکنولوژی رایانه برای آموزش یک مبحث درسی ایجاد می‌شود (طلب شاهرودی، ۱۳۹۸:۴۲).

خصوصیات امدادگر

امدادگر باید مهارت‌های لازم برای کمک به دیگران را کسب کند و در صورت بروز حادثه، مسئولیت ایجاد نظم را بر عهده بگیرد تا بتوان به‌طور مؤثر به مصدومان کمک کرد. او باید شخصیتی مصمم، باتدبیر و دارای توانایی مدیریت وضعیت‌های متشنج داشته باشد. خصوصیات شخصیتی امدادگر شامل دانش و مهارت، سرعت و قاطعیت، نظم و خونسردی، مدیریت و دقت است. این ویژگی‌ها نه‌تنها در حوادث بزرگ بلکه در موقعیت‌های ساده‌تر مانند تصادف‌های خودرو نیز ضروری است (افخمی، ۱۳۹۵: ۶).

محیط آموزشی امدادگران رزم:

محیط آموزش به فضای فیزیکی یا مجازی اطلاق می‌شود که یادگیری در آن رخ می‌دهد و شامل دانشگاه‌ها، مراکز آموزشی و مدارس است. این محیط ممکن است فیزیکی (مانند نور، هوا و تجهیزات) یا عاطفی باشد که بر میزان یادگیری تأثیر می‌گذارد. برای آموزش امدادگران رزم، فضاهای تخصصی و امکانات متنوع مانند کلاس‌های درس، سالن‌های شبیه‌سازی، کتابخانه‌ها و کارگاه‌ها ضروری است. این فضاها باید جذاب و مؤثر باشند تا آموزش به بهترین شکل انجام شود. استانداردهای آموزشی نیز باید با توجه به طبقه‌بندی بلوم و اندرسون تنظیم شوند.

شکل ۱: تطبیق استانداردهای تدوین‌شده با طبقه‌بندی اهداف یادگیری بلوم - اندرسون

پیشینه‌های پژوهش:

در بررسی از سوابق و پایان‌نامه‌ها چند مورد با عناوین زیر مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته است:

جدول (۳) پیشینه‌های داخلی

عنوان	تعیین الگوی مناسب آموزش‌های نظامی دانشگاه افسری امام علی (ع) برای نبردهای آینده
محقق / محققین	علی اجاقی: ۱۳۸۸
نوع / روش	کاربردی - توسعه‌ای با روش توصیفی
سؤال اصلی	الگوی مناسب آموزش‌های نظامی دانشگاه افسری امام علی (ع) برای نبردهای آینده چیست؟
نتیجه	در کل میانی آموزش‌های فعلی دانشگاه افسری لازم ولی کافی نیست. در نبردهای آینده این مبانی پایداری و مقاومت در دانش‌آموختگان از ویژگی‌های اساسی و ملزم هریک از فرماندهان است. استقامت در راه آموزش، استقامت در جنگ، استقامت در انجام وظایف، بسط روحیه نظامی در میان عده‌ها و رعایت انضباط و مقاومت فقط به خاطر فرمان خدا و انتقال استقامت به تمام فرمانبران و ویژگی استقامت در نبردهای آینده به علت تأسی به مبانی و منش علوی می‌باید جزئی از منش‌های اساسی فرماندهان باشد.
عنوان	تطبیق آموزش‌های رزم مقدماتی مرکز آموزش درجه‌داری نزا با تهدیدات فرامنطقه‌ای
محقق / محققین	علی اصغر مسگر: ۱۳۸۸
نوع / روش	کاربردی - توصیفی
سؤال اصلی	در آموزش‌های رزم مقدماتی با تهدیدات فرامنطقه‌ای چه مطابقتی لازم و ضروری است؟
نتیجه	۱. تطبیق آموزش‌های رزم مقدماتی در مرکز آموزش درجه‌داری با تهدیدات فرامنطقه‌ای باعث بهبود کیفیت آموزش‌های آفندی، پدافندی و اصول حرکت در رزم می‌شود. ۲. تطبیق آموزش‌های روانی در رزم مقدماتی موجب ارتقای کیفیت عملیات روانی آفندی و پدافندی و تأثیر بر عملکرد پایوران درجه‌داری در جنگ آینده می‌شود. ۳. تطبیق آموزش‌های آماد آب، غذا و مهمات در رزم کلاسیک به بهبود کیفی آموزش‌های آماد رسانی جنگ ناهم‌تراز برای فارغ‌التحصیلان درجه‌داری کمک می‌کند.
عنوان	اهمیت و ضرورت آموزش و بهسازی منابع انسانی
محقق / محققین	بامری: ۱۴۰۰
نوع / روش	توصیفی با رویکرد آمیخته
سؤال اصلی	اهمیت و ضرورت آموزش و بهسازی منابع انسانی کدامند؟
نتیجه	اجرای آموزش برای مدیران آموزشی امکان بهسازی منابع انسانی را فراهم می‌کند تا افراد شاغل در سازمان بر اساس تغییرات سازمانی و محیط به‌طور مؤثر کار و فعالیتشان را ادامه

دهند و بر توانمندی و کارایی خودشان بیفزایند، لذا نیاز به آموزش و یادگیری در همه سطوح سازمانی ثبت شده است.	
عنوان	طراحی الگوی نهادگرایی نظام مدیریت منابع انسانی آموزش و پرورش
محقق / محققین	زاهدی و همکاران: ۱۴۰۰
نوع / روش	کاربردی - توصیفی (طراحی الگو)
سؤال اصلی	الگوی نهادگرایی نظام مدیریت منابع انسانی آموزش و پرورش چگونه است؟
نتیجه	مؤلفه‌ها و شاخص‌های استخراجی برای متناسب‌سازی شیوه‌های آموزشی مدیران آموزشی در منابع انسانی با اهداف سند تحول بنیادین در اجرا با واقعیت تطابق ندارد و کاستی‌هایی وجود دارد.
عنوان	جایگاه آموزش تخصصی در بهسازی منابع انسانی سازمان‌ها در رسیدن به اهداف بلندمدت سازمانی
محقق / محققین	صالحی خلف بادام و همکاران: ۱۴۰۰
نوع / روش	کاربردی - توصیفی
سؤال اصلی	جایگاه آموزش تخصصی در بهسازی منابع انسانی سازمان‌ها در رسیدن به اهداف بلندمدت سازمانی چگونه است؟
نتیجه	آموزش و پژوهش همواره به‌عنوان وسیله‌ای کارآمد، در جهت بهبود کیفیت عملکرد مدیران آموزشی در حل مشکلات سازمان است.
عنوان	تحلیل نقش آموزش و توسعه منابع انسانی در سازمان‌ها
محقق / محققین	فدایی کیوانی و همکاران: ۱۴۰۰
نوع / روش	کاربردی - توصیفی و همبستگی
سؤال اصلی	نقش آموزش و توسعه منابع انسانی در سازمان‌ها چگونه است؟
نتیجه	مدیران آموزشی باید کارکنان را متناسب با ویژگی‌ها و مهارت‌ها در مشاغل مورد نظر مورد برنامه‌ریزی و آموزش قرار دهند تا بتوانند از طریق مسیر شغلی طراحی شده به مدارج بالادست یافته و به رشد سازمانی کمک کنند.
عنوان	برنامه‌ریزی و چالش‌های منابع انسانی نظام آموزش و پرورش (مورد مطالعه: آموزش و پرورش شهرستان خراسان جنوبی)
محقق / محققین	محمد اسمعیلی و همکاران: ۱۴۰۰
نوع / روش	کاربردی - رگرسیون
سؤال اصلی	برنامه‌ریزی و چالش‌های منابع انسانی نظام آموزش و پرورش (مورد مطالعه: آموزش و پرورش خراسان جنوبی) چگونه باید باشد؟
نتیجه	دو حیطة درون‌سازمانی شامل جذب منابع انسانی، انتصاب و به‌کارگیری، آموزش و بهسازی، جبران خدمت، ارزشیابی عملکرد و تمرکز سازمانی و حیطة برون‌سازمانی شامل تغییرات محیطی، قوانین استخدامی، مسائل اقتصادی، مسائل فرهنگی، اجتماعی و مشکلات سیاسی بر انتخاب مدیران آموزشی می‌تواند تأثیر داشته باشد.

عنوان	نقش مدیریت و آموزش ضمن خدمت در تحول توسعه منابع انسانی
محقق / محققین	صدیقی و همکاران: ۱۴۰۰
نوع / روش	کاربردی - همبستگی
سؤال اصلی	نقش مدیریت و آموزش ضمن خدمت در تحول توسعه منابع انسانی چگونه است؟
نتیجه	فرایند آموزش و بهسازی از فعالیتهای ضروری و پیگیر برای تطبیق نیروی انسانی با شرایط متغیر سازمان و محیط است و درعین حال به عنوان کوشش مداوم و برنامه ریزی شده مدیریت برای بهبود سطوح شایستگی مدیران آموزشی محسوب می شود.
عنوان	ارزیابی میزان اثربخشی دوره های آموزش مجازی با نقش میانجی مدیریت منابع انسانی در توانمندسازی روان شناختی کارکنان شهرداری تهران
محقق / محققین	ابراهیمی و همکاران: ۱۳۹۹
نوع / روش	کاربردی - همبستگی
سؤال اصلی	میزان اثربخشی دوره های آموزش مجازی با نقش میانجی مدیریت منابع انسانی در توانمندسازی روان شناختی کارکنان شهرداری تهران به چه میزان است؟
نتیجه	عواملی چون افزایش سطح دانش در محیط کار، رعایت نظم و انضباط کاری، ارتقای سطح مهارت شغلی، روحیه همکاری و تعامل سازمانی، توانایی در استفاده از منابع و وسایل (تکنولوژی روز) میزان علاقه به کار. امروزه توانمندسازی کارکنان و منابع انسانی در انتصاب و موفقیت مدیران آموزشی از اهمیت بالایی برخوردار است.
عنوان	سنن پژوهی مؤلفه ها و شاخص های شایستگی های کلیدی منابع انسانی در دستگاه های اجرایی
محقق / محققین	باغ شاهی و همکاران: ۱۳۹۹
نوع / روش	کاربردی - همبستگی
سؤال اصلی	مؤلفه ها و شاخص های شایستگی های کلیدی منابع انسانی در دستگاه های اجرایی کدامند؟
نتیجه	مؤلفه های شایستگی های مدیران آموزشی در منابع انسانی سازمان های اجرایی شامل ویژگی های فردی، دانش، مهارت و ارزش است.

نکته اشتراک این تحقیق با پیشینه های تحقیق، آموزش منابع انسانی است. در مقابل نکته افتراق این مقاله، پرداختن به آموزش های نظامی امدادگران رزم است.

روش شناسی پژوهش

نوع پژوهش کاربردی است. روش انجام این تحقیق آمیخته (کمی - کیفی) است؛ برای این منظور ابتدا شاخص ها از تجزیه و تحلیل کیفی اسناد و مدارک و متن مصاحبه ها احصاء شدند و در ادامه این شاخص ها با استفاده از ارائه پرسش نامه و جمع آوری داده ها مورد

تجزیه و تحلیل کمی قرار گرفتند؛ بنابراین روش آمیخته متوالی مدنظر محقق در این مقاله بود. قلمرو تحقیق از نظر مکانی مرکز آموزش بهداشت و درمان نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران و از نظر زمانی، وضعیت موجود را در بر گرفته و از لحاظ موضوعی، آموزش نظامی امدادگران رزم است. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل تعدادی از خبرگان حوزه آموزش بهداشت و درمان که از نزدیک درگیر با فرایند آموزش هستند و نیز تعدادی از استادان و مسئولین دانشگاه‌های آجا هستند که در حوزه آموزش بهداشت و درمان کارکنان فعالیت اجرائی علمی - پژوهشی داشته‌اند. لازم به ذکر است انتخاب گروه خبره آگاهانه و با شناخت و بررسی انجام گرفته است و برای افزایش دقت معیارهای تعیین شده شامل مدرک تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترا)، سابقه خدمت (۱۰ سال به بالا)، میزان خدمت در حوزه آموزش‌های نظامی (حداقل ۲ سال)، معرفیت به صاحب نظر بودن در آموزش‌های نظامی مرکز آموزش بهداشت و درمان برای همه آن‌ها در نظر گرفته شده است، برای انتخاب این افراد از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و در نهایت با مصاحبه از ۱۲ نفر اشباع نظری به دست آمد. همچنین جامعه آماری این تحقیق در بخش کمی پژوهش شامل فرماندهان و مدیران و رؤسای گروه‌های آموزشی و اساتید مرکز آموزش و بهداشت و فرماندهان یگان‌های بهداشت و درمان نذاجا هستند که تعداد آن‌ها با اعمال ضریب خاص ۱۰۵ نفر برآورد شد. حجم نمونه آماری برای مرحله کمی پژوهش (پرسش‌نامه) با استفاده از فرمول کوکران در جامعه محدود ۷۰ نفر محاسبه و این نفرات به روش تصادفی ساده نمونه‌برداری شدند. گردآوری اطلاعات به روش اسنادی شامل روش کتابخانه‌ای، مراجعه به اسناد مکتوب، بهره‌برداری از صوت و تصویر و مراجعه به فضای مجازی و نیز به روش میدانی (مصاحبه با کارشناسان، توزیع پرسش‌نامه) است. به‌منظور روایی و پایایی ابزار از کتابخانه‌ها و اسناد و مدارک نظامی مرتبط با موضوع و صاحب‌نظران متخصص و آگاه استفاده شد که تجربه لازم و کافی در مورد متغیرهای تحقیق دارند. به‌منظور ارزیابی روایی پرسش‌نامه از روش روایی صوری و محتوایی استفاده شده است. در این پژوهش برای پایایی پرسش‌نامه، سؤالات طرح‌شده توسط متخصصان در هر زمینه مورد ارزیابی و بازنگری قرار گرفته است تا هرگونه ابهام و نارسایی برطرف شود و جهت پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. با عنایت به اینکه این ضریب برابر ۰/۸۴۲ محاسبه شده حاکی از پایایی پرسش‌نامه محقق ساخته است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها از رویکرد آمیخته استفاده شد. به‌منظور

تجزیه و تحلیل داده‌های احصا شده از مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان و صاحب‌نظران از ۳ گام به شرح زیر استفاده شده است:

گام اول: طبقه‌بندی اطلاعات

۱- پالایش داده‌ها شامل الف) پالایش داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه با

صاحب‌نظران ب) پالایش داده‌های به‌دست‌آمده از ادبیات تحقیق

۲- تلخیص داده‌ها

۳- نمایش داده‌ها شامل الف) نمایش داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه با

صاحب‌نظران ب) نمایش داده‌های به‌دست‌آمده از ادبیات تحقیق

گام دوم: پردازش اطلاعات

گام سوم: قضاوت (تصمیم‌گیری)

همچنین در بخش کمی به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های احصا شده از پرسش‌نامه از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی و نرم‌افزار SPSS برای آزمون فرضیه‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌های جمعیت‌شناسی پاسخ‌دهندگان استفاده گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها:

به‌منظور شناسایی ویژگی‌های فردی اعضای جامعه نمونه تعداد ۳ سؤال در خصوص سنوات خدمتی، میزان تحصیلات و مشاغل خدمتی طرح شد که نتایج به شرح زیر است:

جدول ۴: سنوات خدمتی، میزان تحصیلات و مشاغل خدمتی کارکنان جامعه نمونه

سنوات خدمت					
پاسخ‌ها	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ تا ۲۵ سال	بالای ۲۵ سال
فراوانی	۳	۲	۱۸	۲۰	۲۷
درصد فراوانی	٪۴	٪۳	٪۲۶	٪۲۹	٪۳۹
مدرک تحصیلی					
پاسخ‌ها	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری (دانشجوی)	دکتری
فراوانی	۰	۳۸	۲۶	۴	۲

درصد فراوانی	٪۰	٪۵۴	٪۳۷	٪۶	٪۳
مشاغل خدمتی					
پاسخ‌ها	فرماندهی	ستادی	آموزشی	پشتیبانی	اجرایی
فراوانی	۲۲	۸	۲۰	۴	۱۶
درصد فراوانی	٪۳۱	٪۱۱	٪۲۹	٪۶	٪۲۳

تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی

به منظور تبیین چگونگی کاربرد محیط آموزش جهت ارتقای آموزش‌های نظامی امدادگران رزم مرکز آموزش و بهداشت و درمان نزاجا در جنگ‌ها تعداد ۶ سؤال مطرح شد. تجزیه و تحلیل این سؤالات در جداول زیر آورده شده است:

جدول ۵: توزیع فراوانی مربوط به سؤالات مطرح شده

مجموع	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	کد سؤال	نمره
							شرح سؤال
۷۰	۰	۰	۹	۳۳	۲۸	Q ₁	(۱) به نظر جنابعالی، به چه میزان استانداردهای محیط آموزش در ارتقای توان رزمی امدادگران رزم در برابر تهدیدات مؤثر است؟
۷۰	۰	۱	۹	۳۳	۲۷	Q ₂	(۲) به نظر جنابعالی، به چه میزان استانداردهای محیط آموزش در ارتقای توان رزمی امدادگران رزم در برابر تهدیدات آینده مؤثر است؟
۷۰	۱	۰	۳	۳۵	۳۱	Q ₃	(۳) به نظر جنابعالی، به چه میزان وسایل کمک‌آموزشی در ارتقای توان رزمی امدادگران رزم در برابر تهدیدات مؤثر است؟
۷۰	۱	۲	۴	۲۹	۳۴	Q ₄	(۴) به نظر جنابعالی، به چه میزان وسایل کمک‌آموزشی در ارتقای توان رزمی امدادگران رزم در برابر تهدیدات آینده مؤثر است؟
۷۰	۰	۲	۸	۲۹	۳۱	Q ₅	(۵) به نظر جنابعالی، به چه میزان کتابخانه مناسب در ارتقای توان

							رزمی امدادگران رزم در برابر تهدیدات مؤثر است؟
۷۰	۰	۲	۹	۳۴	۲۵	Q ₆	۶) به نظر جنابعالی، به چه میزان کتابخانه مناسب در ارتقای توان رزمی امدادگران رزم در برابر تهدیدات آینده مؤثر است؟

در ادامه تجزیه و تحلیل از آمار توصیفی استفاده شده است. در تجزیه و تحلیل سؤالات، میانگین و واریانس محاسبه شده بیانگر نظر موافق افراد پرسش شونده است. با استفاده از محاسبه ضریب پراکندگی اولویت این سؤالها مشخص شد.

در این پژوهش جهت بررسی تصادفی نبودن پاسخهای نمونه آماری فرضیه‌های تحقیق از برآورد فاصله اطمینان ۹۵ درصدی، آزمون تی - استیودنت و آزمون کای-مربع (آزمون خی دو) استفاده شده است. به منظور تجزیه و تحلیل و مشخص ساختن اطلاعات به دست آمده، آمار توصیفی پاسخهای پرسش شوندگان به سؤالات مطرح شده به شرح جداول زیر است.

جدول ۶: آمار توصیفی پاسخهای پرسش شوندگان

اولویت:	ضریب تغییرات	واریانس	میانگین	درصد خیلی کم	درصد کم	درصد متوسط	درصد زیاد	درصد خیلی زیاد	شاخص
۱	0.1590	0.46	4.27	0%	0%	13%	47%	40%	Q ₁
۳	0.1716	0.53	4.23	0%	1%	13%	47%	39%	Q ₂
۲	0.1613	0.49	4.36	1%	0%	4%	50%	44%	Q ₃
۶	0.1916	0.69	4.33	1%	3%	6%	41%	49%	Q ₄
۴	0.1823	0.61	4.27	0%	3%	11%	41%	44%	Q ₅
۵	0.1824	0.58	4.17	0%	3%	13%	49%	36%	Q ₆
-	0.1757	0.56	4.27	0%	2%	10%	46%	42%	میانگین

جدول شماره ۷: محاسبه مقادیر استنباطی

ضریب توافقی	آماره آزمون کای مربع	نتیجه	آماره آزمون T	فاصله اطمینان		شاخص
				حد بالا	حد پایین	
0.7060	69.57	تأیید	15.66	4.43	4.11	Q ₁
0.6959	65.71	تأیید	14.16	4.40	4.06	Q ₂
0.7441	86.86	تأیید	16.16	4.52	4.19	Q ₃
0.7172	74.14	تأیید	13.41	4.52	4.13	Q ₄
0.6899	63.57	تأیید	13.66	4.45	4.09	Q ₅
0.6891	63.29	تأیید	12.88	4.35	3.99	Q ₆
0.7045	68.97	تأیید	14.18	4.45	4.10	میانگین

در ادامه به منظور آزمون فرضیه مطرح شده چهار مرحله زیر انجام شد:

مرحله اول: تعریف فرض‌های آماری

H₀ = به نظر می‌رسد با مدنظر قرار دادن شاخص‌های نظیر استانداردسازی محیط آموزش، کتابخانه مناسب نظامی و وسایل کمک آموزشی مناسب نمی‌توان آموزش‌های نظامی امدادگران رزم مرکز آموزش و بهداشت و درمان نزا را در جنگ‌ها ارتقا بخشید.

H₁ = به نظر می‌رسد با مدنظر قرار دادن شاخص‌های نظیر استانداردسازی محیط آموزش، کتابخانه مناسب نظامی و وسایل کمک آموزشی مناسب می‌توان آموزش‌های نظامی امدادگران رزم مرکز آموزش و بهداشت و درمان نزا را در جنگ‌ها ارتقا بخشید.

مرحله دوم: محاسبه آماره آزمون

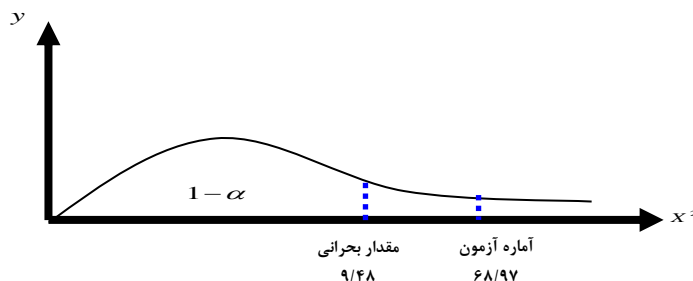
$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(Fo_i - Fe_i)^2}{Fe_i} = 68.97$$

و

$$\alpha = 0/05$$

مرحله سوم: محاسبه مقدار بحرانی

$$\chi_{\alpha,df}^2 = \chi_{0/05,4}^2 = 9.48$$

نمودار ۲: مقایسه مقادیر آماره آزمون و مقدار بحرانی

مرحله چهارم: تصمیم‌گیری

چون آماره آزمون از مقدار بحرانی بزرگ‌تر است؛ بنابراین آماره آزمون در ناحیه H_1 قرار می‌گیرد؛ در نتیجه فرضیه مقابل یا H_1 پذیرفته می‌شود و فرضیه H_0 رد می‌شود. داده‌های جدول فوق حاکی از آن است که ارزش‌های دوی مشاهده شده از ارزش‌های دوی بحرانی (۹/۴۸) در سطح $P < 0/05$ بزرگ‌تر است، در نتیجه چنین استنباط می‌شود که فرضیه صفر با ۹۵ درصد اطمینان رد و فرضیه پژوهشی تأیید می‌شود. برای محاسبه شدت ارتباط بین دو متغیر (ضریب توافقی) از فرمول زیر استفاده شده است.

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = \sqrt{\frac{68/97}{68/97 + 70}} = \sqrt{0.49} = 0.7045$$

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

محیط از عوامل بسیار مؤثر در یادگیری هستند. محیط ممکن است فیزیکی باشد؛ مانند نور، هوا، تجهیزات و امکانات آموزشی. طبیعی است هر چه امکانات آموزشی بیشتر باشند،

یادگیری بهتر صورت خواهد گرفت؛ مثلاً یادگیری امدادگران رزم در یک مرکز آموزش که دارای فضای مناسب، کتابخانه، مجله و منابع مختلف علمی باشد در مقایسه با یادگیری امدادگران رزم مرکز آموزشی که دارای فضای آموزشی مناسب نیست انگیزه به کارگیری وسایل کمک آموزشی، ساده کردن یادگیری است. با بهره‌گیری از این‌گونه وسایل، نکات مشکل و پیچیده درس روشن می‌شود در نتیجه امدادگران رزم از مطالب ارائه شده درک بهتری خواهند داشت.

علاوه بر تأکید به آموزش‌های کلاسیک و بیمارستانی در محیط‌های مختلف رزم نیز متناسب با شرایط خاص آن‌ها آموزش‌های لازم به امدادگران داده شود. از سوی دیگر به‌روزرسانی آموزش‌ها و استفاده از فناوری‌های روز، مدیریت دانش، تجهیز شدن به اردوگاه‌های تخصصی، تناسب آموزش‌های نظری با شرایط عینی و نیز توجه به طب رزمی نیز در این زمینه مورد تأکید قرار داشت و محل مناسب برای کتابخانه، سهولت دسترسی و نیز به‌روز بودن منابع، طی کردن دوره کتابداری و اطلاع‌رسانی توسط امدادگران، استفاده از کتابخانه الکترونیکی و محتویات حاوی طب رزمی و نیز دسترسی امدادگران به خدمات اولیه امداد رسانی از مختصات کتابخانه مناسب نظامی محسوب می‌شوند.

وسایل کمک آموزشی، ساده کردن یادگیری است. با بهره‌گیری از این‌گونه وسایل، نکات مشکل و پیچیده درس روشن می‌شود، در نتیجه امدادگران رزم از مطالب ارائه شده درک بهتری خواهند داشت. اهمیت کتابخانه از آن‌رو مورد تأکید است که هیچ‌چیز نمی‌تواند جای محتویات کتابخانه‌ها را بگیرد که شامل کتاب و سایر مواد مکمل کتاب است.

همچنین تجزیه و تحلیل استنباطی فرضیه و آزمون کای مربع (خی دو) با ۹۵ درصد اطمینان و خطای ۵ درصد بزرگ‌تر از خی دو بحرانی به دست آمد و لذا فرض H_1 تأیید شد؛ بنابراین نیاز به محیط مناسب و تجهیز فضاهای آموزشی به تجهیزات به‌روزرسانی شده و همچنین استفاده از کتابخانه‌های مناسب و مطالب جدید و مورد نیاز امدادگران ضروری به نظر می‌رسد و خی دو در منطقه خارج از منطقه بحرانی قرار دارد و این بدین معنی است که پاسخ‌دهندگان از روی شانس و اتفاق پاسخ نداده‌اند.

با توجه به اینک هدف از این تحقیق ارتقای آموزش نظامی امدادگران است؛ لذا پیشنهادهای زیر بیان می‌شود:

- ۱- محیط آموزشی یکی از عوامل مؤثر در یادگیری است. امکانات فیزیکی مانند نور، هوا و تجهیزات آموزشی نقش مهمی دارند. به ویژه در آموزش امدادگران رزم، محیط مناسب با فضای آموزشی خوب، کتابخانه و منابع علمی می تواند یادگیری را تسهیل کرده و انگیزه برای استفاده از وسایل کمک آموزشی را افزایش دهد که در نتیجه درک بهتر مطالب را به همراه خواهد داشت.
- ۲- آموزش های امدادگران باید علاوه بر محیط های کلاسیک و بیمارستانی در محیط های رزمی متناسب با شرایط خاص مثل شرکت در رزمایش ها انجام شود. به روزرسانی آموزش ها، استفاده از فناوری های جدید، مدیریت دانش، تجهیز اردوگاه های تخصصی و تطبیق آموزش نظری با شرایط عملی ضروری است. همچنین، کتابخانه های نظامی باید دارای محل مناسب، منابع به روز، سهولت دسترسی، کتابخانه الکترونیکی با محتوای طب رزمی و امکانات اطلاع رسانی برای امدادگران باشند.
- ۳- وسایل کمک آموزشی نقش مهمی در ساده سازی یادگیری و درک بهتر مطالب برای امدادگران رزم دارند. کتابخانه ها نیز به عنوان منابع اساسی دانش، غیرقابل جایگزین هستند. نتایج پژوهش نشان می دهد که تجهیز فضاهای آموزشی با وسایل مدرن و کتابخانه های به روز، ضروری است.

پیشنهاد های اجرایی:

- ۱- معاونت آموزش نذاجا به منظور ارتقای آموزش امدادگران رزم نسبت به تأمین وسایل کمک آموزشی مدرن از جمله شبیه سازها و فیلم های آموزشی برای یگان های بهداشت و درمان نذاجا از طریق معاونت طرح و برنامه در افق ۱۴۰۵ اقدام شود.
- ۲- معاونت آموزش نذاجا جهت تجهیز کتابخانه های علمی و نظامی با کتاب های جدید، سالن های مطالعه و دسترسی به اینترنت با هماهنگی معاونت طرح و برنامه در افق ۱۴۰۵ اقدام نماید.
- ۳- همچنین پیشنهاد می شود از طریق مرکز مطالعات راهبردی نذاجا با توجه به چالش های بالقوه در اجرای این تغییرات و چگونگی مواجهه با آنها و شناخت محدودیت ها تحقیق دیگری انجام پذیرد در افق ۱۴۰۵.

منابع

- ابراهیمی، خدیجه؛ عبدالمهی، داود. (۱۳۹۹). *ارزیابی میزان اثربخشی دوره‌های آموزش مجازی با نقش میانجی مدیریت منابع انسانی در توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان شهرداری تهران*، اولین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم اجتماعی و علوم انسانی.
- افخمی، محسن. (۱۳۹۵). *خود امدادی و دگر امدادی*، معاونت آموزش نزا، ص ۶.
- آوری، پیترو؛ کاویل همیلی، چارلز ملویل. (۱۳۸۸). *تاریخ ایران به روایت کمبریج* (دوره افشار، زند و قاجار)، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران: انتشارات جامی.
- باغشاهی، فاطمه؛ رسولی، رضا و دارائی، محمدرضا. (۱۳۹۹). *سنتز پژوهی مؤلفه‌ها و شاخص‌های شایستگی‌های کلیدی منابع انسانی در دستگاه‌های اجرایی: یک مطالعه کیفی*. *دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۱۱(۴۲): ۷۳-۸۸.
- بامری، محمد. (۱۴۰۰). *اهمیت و ضرورت آموزش و بهسازی منابع انسانی*، پنجمین کنگره بین-المللی علوم روان و آموزش، تهران، <https://civilica.com/doc/1231825>
- بهرنگی، محمدرضا. (۱۳۸۸). *مدیریت آموزش و آموزشگاهی*، تهران: انتشارات کمال تربیت.
- تافلر، الوین. (۱۳۸۱). *جابه‌جایی در قدرت*، چاپ هفتم، تهران: نشر آگاه.
- تافلر، الوین. (۱۳۸۲). *نبرد ناهم‌تراز*، تهران: انتشارات معاونت آموزش آجا.
- حسینی، طاهره. (۱۳۹۰). *پژوهش نیازسنجی آموزشی کارکنان حوزه آموزش دانشگاه تربیت مدرس*، تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس.
- قاضی، حسن؛ رضایی، عباس. (۱۳۹۸). *ویژگی‌های عناصر طرب رزمی (زنجیره امداد، زنجیره انتقال مجروحان، زنجیره درمان) با توجه به مطالبات محیط نبرد آینده*. *مطالعات دفاعی استراتژیک*، ۱۷(۷۷)، ۶۹-۹۲. SID. <https://sid.ir/paper/400497/fa>
- زاهدی، علیرضا؛ ملک اخلاق، اسماعیل؛ محتشمی، علی و دوستار، محمد. (۱۳۹۹). *طراحی الگوی نهادگرایی نظام مدیریت منابع انسانی آموزش و پرورش*. *مطالعات منابع انسانی*، ۱۰(۴): ۶۵-۹۳. doi: 10.2034/jhrs.2021.261298.1563
- شکوهی، حسین. (۱۳۹۴). *مدیریت فراگیر و روش‌های نوین آموزشی در کیفی‌سازی نیروهای انسانی*، تهران: انتشارات معاونت آموزشی نزا.
- شهری، جعفر. (۱۳۶۴). *تهران قدیم*، تهران: انتشارات معین.
- شیخ، محمدرضا. (۱۳۹۸). *طرح‌ریزی تمرینات تاکتیکی*، چاپ اول، تهران: انتشارات دافوس آجا.

- صالحی خلف بادام، زینب؛ محمدیان روشن، ابراهیم؛ رحیمی، مجید و پناهی، مریم. (۱۴۰۰). جایگاه آموزش تخصصی در بهسازی منابع انسانی سازمان‌ها در رسیدن به اهداف بلندمدت سازمانی، چهارمین همایش بین‌المللی دانش و فناوری هزاره سوم اقتصاد، مدیریت و حسابداری ایران، تهران.
- صدیقی، علی؛ کریم‌پور، نگین؛ سلیمانی، کبری؛ ابراهیمی، لیلا؛ حسینی و تالاری، سید علیرضا. (۱۴۰۰). نقش مدیریت و آموزش ضمن خدمت در تحول توسعه منابع انسانی، چهارمین همایش بین‌المللی دانش و فناوری هزاره سوم اقتصاد، مدیریت و حسابداری ایران، تهران.
- صحت طلب شاهرودی، سمیه؛ گودینی، نادر. (۱۳۹۸). نیازسنجی آموزشی مدیران دانشگاه علم و صنعت ایران بر اساس مدل شایستگی، فصلنامه نوآوری‌های مدیریت آموزشی، ۱۵ (۱): ۷۵-۷۵.
- عباسی، رضا و همکاران. (۱۳۹۵). تاریخچه مرکز آموزش بهداشت و درمان نازجا، تهران: انتشارات معاونت آموزش نازجا.
- فدائی کیوانی، رضا؛ حوری‌سرایبی، عالییه. (۱۴۰۰). تحلیل نقش آموزش و توسعه منابع انسانی در سازمان‌ها، دومین کنفرانس بین‌المللی چالش‌ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت و حسابداری، دامغان.
- فرادانش، هاشم. (۱۳۹۸). مبانی تکنولوژی آموزشی، تهران: انتشارات سمت.
- کشاورز، منصور (۱۳۸۰). پزشکی نظامی، فصلنامه طب نظامی، ۱ (۱).
- محجور، سیامک. (۱۳۷۴)، برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، تهران: نشر فردوس.
- محمد اسمعیلی، فائزه؛ بروزیان، صمد و سیفی، علی. (۱۴۰۰). برنامه‌ریزی و چالش‌های منابع انسانی نظام آموزش و پرورش (مورد مطالعه: آموزش و پرورش شهرستان خراسان جنوبی)، سومین همایش تدبیر علوم مدیریتی، تربیتی، اجتماعی و روانشناسی، مشهد.
- محمدپور، احمد؛ تورانی، حیدر و عبداللهی، بیژن. (۱۴۰۰). اعتبارسنجی ارائه الگوی مفهومی تربیت دانشجو معلم کارآفرین در دانشگاه فرهنگیان. فصلنامه مطالعات مدیریت و رهبری در سازمان‌های آموزشی (۱): ۱۲، ۲۲-۴۵.
- نامجویک، خسرو. (۱۳۸۹)، تاریخچه طب نظامی از دوران باستان تا پایان هشت سال دفاع مقدس، تهران: انتشارات ایران سبز.
- نامجوی نیک، خسرو. (۱۳۸۹). تاریخچه طب نظامی، تهران: انتشارات ایران سبز.

- Ahire, Laxman Maharu & Venkatesan, Purushothaman (2020). Feedback Analysis of the Human Resource Training Programme. Training and development. National Academy of Agricultural Research Management.
- Allui, Alwiya & Sahni, Jolly (2016). Strategic Human Resource Management in Higher Education. Institutions: Empirical Evidence from Saudi Arabia – Social and Behavioral Sciences 235 (2016) 361 – 371.
- Bagheri, Jalil (2016). Overlaps between Human Resources' Strategic Planning and Strategic Management Tools in Public Procurement - Social and Behavioral Sciences. Volume 230. 12 September 2016. Pages 430-438.
- Day, Christopher, Sammons, Pamela. (2016). Successful school leadership. Education Development Trust. The University of Nottingham.
- Ellerton, J. A, Tomazin, I, Brugger, H, & Paal, P. (2011). Pre-hospital care in mountain rescue. High Altitude Medicine & Biology, 12(4), 335-339.
- Hoge, C. W, Terhakopian, A, Castro, C. A, Messer, S. C, & Engel, C. C. (2004). Association of posttraumatic stress disorder with somatic symptoms. The Journal of the American Medical Association, 291(6), 1565-1573.